demonstrated. -5 To be determined or investigated. -7 To be convicted; त्र्यवरैः साक्षिभिर्भाव्यो नृपब्राह्मणसंनिधौ Ms. 8. 60. -व्यम् 1 What is destined or sure to happen in the future; it is to be; सदा प्रहृष्टया भाव्यं गृहकार्येषु दक्षया Ms. 5. 150. -2 Futurity.

भाव्यता Futurity.

भावत *a.* (-ती *f.*), **भावत्क** *a.* (-त्की *f.*) Your honour's, your (respectfully); भावत्कं दृष्टवत्स्वेतदस्मास्वधि सुजीवितम् Bk. 5. 69.

भावाव *a.* Delicate, tender.

भाष् 1 A. (भाषते, भाषित) 1 To say, speak, utter; त्वयैकमीशं प्रति साधु भाषितम् Ku. 5. 81; oft. with two acc.; भीतां प्रियामेत्य वचो बभाषे R. 7. 66; आखण्डलः काममिदं बभाषे Ku. 3. 11; Bk. 9. 122. -2 To speak to, address; किंचिद्विहस्यार्थपतिं बभाषे R. 2. 46; 3. 51. -3 To tell, announce, declare; क्षितिपाल्मुच्चैः प्रीत्या तमेवार्थमभाषतेव R. 2. 51. -4 To speak or talk about. -5 To name, call. -6 To describe. -With अनु 1 to speak, say. -2 to communicate, announce; यथा यथा नरोऽधर्मं स्वयं कृत्वानुभाषते Ms. 11. 228.

भाषक *a.* [भाष्-ण्वुल्] (At the end of comp.) Speaking, talking about.

भाषणम् [भाष्-भावे ल्युट्] 1 Speaking, talking, saying. -2 Speech, words, talk. -3 Kind words. -4 (In drama) Expression of satisfaction after the attainment of an object. -णी Resembling.

भाषा [भाष्-अ] 1 Speech, talk; as in चारुभाषः. -2 Language, tongue; सत्या न भाषा भवति यद्यपि स्यात् प्रतिष्ठिता Ms. 8. 164. -3 A common or vernacular dialect; (*a*) the *spoken* Sanskrit language (opp. छन्दस् or वेद); विभाषा भाषायाम् P. VI. 1. 181; (*b*) any Prākrita dialect (opp. संस्कृत); भाषाश्च विविधा नृणाम् Ms. 9. 332; see प्राकृत. -4 Definition, description; स्थितप्रज्ञस्य का भाषा Bg. 2. 54. -5 An epithet of Sarasvatī, the goddess of speech. -6 (In law) The first of the four stages of a law-suit; the plaint, charge or accusation; यदावेदयते राज्ञे तद्भाषेत्यभिधीयते Y. -7 (In music) N. of a Rāgiṇī. **-Comp.** **-अन्तरम्** 1 another dialect or language. -2 translation (?). **-चित्रकम्** a play on words, conundrum. **-पत्रम्** application (Mar. अर्ज); भाषापत्रं तु तज्ज्ञेयमथवावेदनार्थकम् Śukra. 2. 309. **-पादः** a charge, plaint; see भाषा (6) above. **-समः** a figure of speech, which consists in so arranging the words of a sentence that it may be considered and read either as Sanskrit or Prākrita (one or more of its varieties); *e. g.* मञ्जुलमणिमञ्जीरे कलगम्भीरे विहारसरसीतीरे। विरसासि केलिकीरे किमालि धीरे च गन्धसारसमीरे॥ S. D. 642 (एष श्लोकः संस्कृतप्राकृतशौरसेनीप्राच्यावन्तीनागरापभ्रंशेष्वेकविध एव); किं त्वां भणामि विच्छेददारुणायासकारिणि। कामं कुरु वरारोहे देहि मे परिरम्भणम् Māl. 6. 11 (which is in Sanskrit or Śaurasenī); so 6. 10. **-समितिः** *f.* (with Jainas) moderation in speech.

भाषिक *a.* Belonging to common or vernacular speech. -कम् General rule.

भाषिका Speech, language.

भाषित *p. p.* [भाष्-कर्मणि-क्त] Spoken, said, uttered. -तम् Speech, utterance, words, language; आकारैरिङ्गितैर्गत्या चेष्टया भाषितेन च। नेत्रवक्त्रविकारैश्च गृह्यतेऽन्तर्गतं मनः॥ Ms. 8. 26. **-Comp.** **-ईशा** Sarasvatī; N. 11. 16. **-पुंस्क** = उक्तपुंस्क q. v.

भाषितृ *a.* A speaker, talker.

भाषिन् *a.* 1 (At the end of comp.) Speaking, talking; as in अल्प° &c. -2 Loquacious, talkative.

भाष्यम् [भाष्-ण्यत्] 1 Speaking, talking. -2 Any work in the common or vernacular language. -3 Exposition, gloss, commentary; as in वेदभाष्य. -4 Especially, a commentary which explains *Sūtras* or aphorisms word by word with comments of its own; (सूत्रार्थो वर्ण्यते यत्र पदैः सूत्रानुसारिभिः। स्वपदानि च वर्ण्यन्ते भाष्यं भाष्यविदो विदुः॥); संक्षिप्तस्याप्यतोऽस्यैव वाक्यस्यार्थगरीयसः। सुविस्तरतरा वाचो भाष्यभूता भवन्तु मे Śi. 2. 24; फणिभाषितभाष्यफक्किका N. 2. 95. -5 N. of the great commentary of Patañjali on Pāṇini's Sūtras. -6 A sort of house. **-Comp.** **-करः**, **-कारः**, **-कृत्** *m.* 1 a commentator, scholiast. -2 N. of Patañjali. **-भूत** *a.* serving as a commentary; सुविस्तरतरा वाचो भाष्यभूता भवन्तु मे Śi. 2. 24.

भास् 1 A. (भासते-भासित) 1 To shine, glitter, be bright; तावत् कामनृपातपत्रसुषमं बिम्बं बभासे विधोः Bv. 2. 74; 4. 18; Ku. 6. 11; Bk. 10. 61. -2 To become clear or evident, come into the mind; त्वदङ्गमार्दवे दृष्टे कस्य चित्ते न भासते। मालतीशशभृल्लेखाकदलीनां कठोरता Chandr. 5. 42. -3 To appear. -*Caus.* (भासयति-ते) 1 To brighten, irradiate, illuminate; अधिवसंस्तनुमध्वरदीक्षितामसमभासमभासयदीश्वरः R. 9. 21; न तद् भासयते सूर्यो न शशाङ्को न पावकः Bg. 15. 6. -2 To show, make clear or evident, manifest; अवभासन् स्वकाः शक्तीः Bk. 15. 42.

भास् *f.* [भास्-भावे-क्विप्] 1 Light, lustre, brightness; यदि भाः सदृशी सा स्याद् भासस्तस्य महात्मनः Bg. 11. 12; दृशा निशेन्दीवरचारुभासा N. 22. 43; R. 9. 21; Ku. 7. 3. -2 A ray of light; रविकरसंवलिताः फलन्ति भासः Ki. 5. 38, 46; 9. 6; अस्तापास्तसमस्तभासि नभसः पारं प्रयाते रवौ Ratn. 1. 24; 4. 16. -3 A reflection, an image. -4 Majesty, glory, splendour. -5 Wish, desire. **-Comp.** **-करः** 1 the sun; परिणतमदिराभं भास्करेणांशुबाणैः Śi. 11. 49; R. 11. 7; 12. 25; Ku. 6. 49; स स्तौति भास्करं भक्त्या नौति पापहरं हरम्। -2 a hero. -3 fire. -4 an epithet of Śiva. -5 N. of a celebrated Hindu astronomer who is said to have flourished in the eleventh or twelfth century A. D. (-रम्) 1 gold. -2 a kind of breach (made by thieves in a wall); पद्मव्याकोशं भास्करं बालचन्द्रम्......तत्कस्मिन् देशे दर्शयाम्यात्मशिल्पम् Mk. 3. 13. °अध्वन् the sky; स भास्कराध्वानमनुप्रपन्नः Rām. 6. 74. 65. °आवर्तः N. of a disease of the head (Mar. अर्धशिशी). °द्युतिः N. of Viṣṇu; चन्द्रांशुर्भास्करद्युतिः V.